

Var är tjejerna?

Tonårstjejjers upplevelse av idrott

Therese Lundberg och Kajsa Lundell Karlberg

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete grundnivå Nr 4:2019

Hälsopedagogprogrammet 2016 - 2019

Handledare: John Hellström och Pia Lundquist Wanneberg

Examinator: Maria Ekblom

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur fem tonårstjejer (13 - 19 år) som för närvarande inte är aktiva i en idrottsförening uppfattar organiserad idrott och idrottande i förening.

Frågeställningarna är: Varför är inte dessa tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten? Vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott? Hur förhåller sig dessa fem tjejer till organiserad idrott som fenomen?

Metod

Fem semistrukturerade intervjuer om vardera cirka trettio minuter genomfördes. Bekvämlighetsurval användes som metod för att med hjälp av sociala medier samt närstående efterfråga lämpliga informanter. Urvalskriterier var att tjejerna skulle vara mellan 13 - 19 år och för närvarande inte vara aktiva inom någon föreningsidrott.

Resultat

De olika anledningarna till att inte vara aktiv inom föreningsidrotten som framkommit i studien är ekonomi, geografi, toppning inom laget samt tidsbrist. Några faktorer som påverkar viljan att delta i föreningsidrott är en känsla av tvång, elitsatsning, tävlingsmoment, otrevlig fysisk och social miljö. Tjejerna i studien hade delade meningar, av vissa uppfattas idrottande som naturligt och roligt, av andra som alltför tävlings- och betygssinriktat. Hos vissa tjejer fanns en önskan om att delta i föreningsidrott i framtiden medan andra inte uttryckte någon sådan önskan. Samtliga informanter berättade att de var fysiskt aktiva på fritiden, dessa aktiviteter var bland annat gym, dans, hemmaträning och promenader.

Slutsats

Tjejer som inte är aktiva inom en idrottsförening har en överlag negativ bild av idrott i organiserad form men tycks trots detta vilja vara aktiva och träna även om de inte kan identifiera sig som en idrottsperson. Det framkommer en bild av att föreningsidrotten inte är anpassad för personer som vill satsa på skolan, eller inte vill elitsatsa.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Idrott i ungdomen	2
Tidig elitsatsning och specialisering	2
Ungdomars deltagande i föreningsidrott	2
Avslutningsvis	3
Teoretisk utgångspunkt	4
Fält	4
Hur fältbegreppet används i denna studie	5
Habitus	5
Hur habitusbegreppet används i denna studie	6
Kapital	6
Hur kapitalbegreppet används i denna studie	7
Forskningsläge	8
Vem idrottar?	8
Föreningsidrotten som socialisationsmiljö	9
Vilka är inte aktiva inom föreningsidrott?	10
Idrott skapad för män av män	10
Sammanfattningsvis	11
Syfte och frågeställningar	11
Metod	12
Urval och bortfall	13
Datainsamling	13
Databearbetning	14
Tillförlitlighet	15

Reliabilitet och validitet	16
Etiska överväganden	17
Resultat	18
En känsla av tvång	18
Prestation och att vara duktig	19
En känsla av att vara för dålig	22
Identitet i förhållande till idrott	23
Analys	24
Hur uppfattar tjejerna föreningsidrottens fält?	24
Hur uppfattar tjejerna att man bör vara inom fältet?	26
Vilka egenskaper värderas högt inom fältet?	27
Diskussion	28
Föreningsidrott	28
Skolidrott	29
Identitet och familj	30
Slutsatser	31
Metodkritik	33
Käll- och litteraturförteckning	34
Bilaga 1 - Intervjuguide	
Bilaga 2 - Brev till målsman	
Bilaga 3 - Samtyckesblankett	
Bilaga 4 - Litteratursökning	

Inledning

Daglig fysisk aktivitet är viktigt för att bibehålla hälsa genom livet. Enligt FYSS (2017) rekommendationer bör barn och ungdomar mellan 6 och 17 år vara aktiva minst 60 minuter per dag och vuxna 30 minuter varje dag på måttlig nivå för att minska risken för sjukdomar och förtida död. Ekblom-Bak m.fl. (2018) redovisar en generell minskning av syreupptagningsförmågan i den svenska befolkningen över tid, särskilt försämrade värden återfinns bland annat i åldersspannet 18 - 34 år. En nyligen publicerad studie från Folkhälsomyndigheten (2019) visar att det är en liten andel tonåringar som rör på sig tillräckligt. Upp till 81 procent av tonåringarna rör på sig för lite varje dag och de som uppger att de rör minst på sig är tjejer i 15 årsåldern (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 63). En undersökning från SCB (2018-05-29) av barns levnadsförhållanden visar att 60 procent av flickorna och 66 procent av pojkarna mellan 12 - 15 år tränar minst en gång i veckan så pass att de blir andfådda eller svettiga, i åldersgruppen 16 - 18 år var andelen 64 procent av flickorna och 78 procent av pojkarna.

Vi har valt att göra vår studie på tjejer i tonåren då denna målgrupp är underrepresenterad i föreningsidrott (SCB 2018-05-29). Vi har båda tidigare erfarenhet av föreningsidrotten och slutade med denna under tonåren, även om anledningarna till att vi slutade skiljer sig åt. En av oss slutade i och med att det enbart fanns ett tjejlag där åldersspannet var så stort att en uppflyttning till damlaget hade blivit nödvändig för att laget skulle få fortsätta tävla. Detta hade inneburit träning på sena kvällar vilket inte kändes särskilt intressant. Den andra fick inte längre vara med i laget när klubben började toppa laget vid tolv års ålder. Vi har dock båda fortsatt med idrott eller träning på andra sätt och vi intresserade oss därför för hur det kommer sig att vissa ungdomar helt lägger av och vissa fortsätter att idrotta.

Idrott i ungdomen

Det finns olika sätt att idrotta, genom spontanidrott, skolidrott och det som vi i denna studie kommer att fokusera på, den organiserade idrotten (eller föreningsidrott). Det finns en idé om att idrottande under barndom och tonår leder till en fortsatt fysiskt aktiv livsstil senare i livet. Enligt en forskningsrapport från 2017 som undersöker denna idé gynnar idrott individens hälsoutveckling och bidrar till ökad livskvalitet och livsglädje (Riksidrottsförbundet 2017a). I rapporten framkommer att positiva upplevelser av idrott under ungdomsåren ökar chansen att bibehålla en aktiv livsstil som vuxen, och att det är viktigt att fokusera på allas möjlighet att delta och ha inflytande. Detta motsägs av Engström (2008) som undersökte detta genom en longitudinell studie där han var intresserad av hur det idrottshabitus och kulturella kapital som skapas under tonåren relaterar till fysisk aktivitet i medelåldern. Han fann dock inget samband mellan de som varit aktiva i en idrottsförening som 15-åringar och hur aktiva de var vid uppföljning 38 år senare (Engström 2008).

Tidig elitsatsning och specialisering

Tidig specialisering inom idrotten påverkar såväl hälsa som prestation på ett negativt sätt (Riksidrottsförbundet 2017a). I Riksidrottsförbundets forskningsrapport framgår att om idrottsklimatet kännetecknas av tvång, prestationsinriktning och rädsla för att misslyckas skapas också ett lägre välmående hos individen (Riksidrottsförbundet 2017a). Många idrottsklubbar elitsatsar redan i tidig ålder vilket gör att det blir svårt att hålla på med flera olika idrotter samtidigt. Brenner (2016) såg att vid en för tidig specialisering och elitsatsning ökar risken för psykiska och fysiska problem, han föreslår därför att elitsatsning och specialisering inte bör ske innan 15 - 16 års ålder. En litteraturstudie visade att det var bättre att hålla på med flera olika sporter snarare än enbart en idrott i tidig ålder när det kommer till elitsatsning, en tidig specialisering kan leda till att idrottarna tidigt lämnar sporten alternativt bränner ut sig (Jayanthi m.fl. 2014).

Ungdomars deltagande i föreningsidrott

Föreningsidrott är en verksamhet som delvis bedrivs med statligt stöd. Regeringen anslog i budgetpropositionen för år 2019 ett stöd till idrotten på 1 954 311 000 kr (Regeringen 2018). I

offentligt subventionerade fritidsaktiviteter är ungdomar i socioekonomiskt lägre grupper underrepresenterade och trots ett över tid ökande ekonomiskt anslag deltar resurssvaga grupper mindre i idrott och pojkar med utländsk bakgrund idrottar i högre grad än flickor med utländsk bakgrund (Riksdagen 2017; Blomdahl & Elofsson 2017). Enligt SCB (2018-05-29) idrottade 72 procent av flickorna och 69 procent av pojkarna mellan 12 - 15 år i en förening eller klubb, i åldrarna 16 - 18 år hade andelen sjunkit till 38 procent av flickorna respektive 56 procent av pojkarna. De som inte får del av det statliga stödet till idrotten i samma utsträckning som andra ungdomar är således främst ungdomar i socioekonomiskt svagare grupper, flickor med utländsk bakgrund och flickor i åldrarna 16 - 18 år.

Avslutningsvis

Det finns stöd i forskningen för att idrott är viktigt för barn och unga, även om ovanstående studier inte säger någonting om huruvida det är föreningsidrottande eller fysisk aktivitet i sig som är viktigt för ungas hälsoutveckling. Tidig elitsatsning inom idrotten är dåligt för ungas psykiska hälsa. Unga rör sig idag för lite och framförallt tjejer är underrepresenterade inom föreningsidrotten. Ovanstående forskning visar att träning i ungdomen kan leda till fortsatt aktivitet senare i livet vilket ger bättre förutsättningar till en bättre hälsa för de som idrottar.

Teoretisk utgångspunkt

Detta avsnitt ämnar förklara studiens teoretiska utgångspunkt samt hur teorin kommer att användas i analys och diskussion. Den teoretiska utgångspunkten är vald för att kunna analysera det som framkommit i intervjumaterialet och relatera detta till tidigare studier. Då studiens syfte är att belysa hur unga tjejer ser på idrott används en teori som kan förklara hur tjejernas berättelser förhåller sig till den omgivning de befinner sig i och omvänt hur den omgivning de befinner sig i påverkar hur de tänker och handlar.

Den franske sociologen Pierre Bourdieu utvecklade en teori om hur individen förhåller sig till sig själv och andra. Han menade att människor formas av tidigare erfarenheter vilka sedan styr deras föreställningar och används för att återskapa den sociala värld de lever i. Omvänt skapar samhället förutsättningar för individen. Teorin försöker således klargöra kopplingen mellan aktör och struktur. De begrepp som beskrivs i följande teoriavsnitt kan på så vis inte finnas eller verka utan varandra (Broady 1990, s. 276; Ritzer & Stepnisky 2015).

Fält

Enligt Bourdieus teori utgör det sociala fältet ett slags slagfält för en viss grupp av människor, striderna står mellan dem som vill ha tolkningsföreträde i frågor som berör den här specifika gruppen människor och det område de verkar inom. Detta begrepp används dock enbart om mer institutionsartade grupperingar och inte för att beskriva sociala sammanhang i allmänhet (Broady 1990). Ett exempel på detta torde kunna vara det akademiska tvärvetenskapliga ämnet idrottsvetenskap, här finns olika aktörer i form av forskare från spridda vetenskapliga discipliner som strider om innehållet i och definitionen av idrottsvetenskap. För att idrottsvetenskapen ska kunna existera måste dock samtliga inblandade enas om definitionen för att den ska erkännas och tillmätas något värde. Den struktur fältet har innebär att personer och institutioner som befinner sig i det också blir begränsade av det (Ritzer & Stepnisky 2015).

Hur fältbegreppet används i denna studie

Idrott kan sägas utgöra ett fält vari olika regler, normer och förväntningar verkar. Vi kan se på fältet idrott som en arena vari vi måste besitta ett visst kapital och habitus för att trivas och passa in. I fältet idrott finns tränare som bestämmer, tävlingar som ska genomföras och lagkamrater som har förväntningar på varandra. Den som vill passa in i fältet måste acceptera de egenheter som finns inom fältet. I vår studie använder vi oss av begreppet fält för att undersöka informanternas förhållande till idrott utifrån deras berättelser och med hjälp av det vi genom vår analys har definierat som informanternas habitus. Det sociala fält som studeras blir därför idrottens fält, detta inkluderar såväl föreningsidrotten som skolidrotten. Vi intresserar oss för huruvida de tjejer som står utanför föreningsidrotten ser på idrottens fält som ett enhetligt definierat fält där de valt att inte delta, eller om de ser på fältet som något annat.

Habitus

Habitus är en av grundpelarna i Bourdieus teori och kan tolkas som något som skapas genom en blandning av oss själva och våra fysiska egenskaper samt den sociala miljön i vilken vi befinner oss (Iisahunter m.fl. 2015, s. 10). Habitus kan även beskrivas som det förkroppsligade symboliska kapitalet, det som sammanfattar en persons erfarenheter och som därigenom påverkar individens tankar och handlingar (Broady 1990). En tredje beskrivning är att habitus kan ses som en kognitiv struktur som är internaliserad hos människor och som påverkar och påverkas av det omgivande samhället (Ritzer & Stepnisky 2015). Internalisering innebär att införliva någonting i sitt tänkande (Svenska akademien 2006), habitus är med andra ord en del av hur vi handlar, pratar och tänker och habitus är individuellt. Personer med liknande kapitaltillgångar kan dock inneha ett likartat habitus, ett så kallat grupphabitus (Iisahunter m.fl. 2015, s. 10).

Bourdieu beskriver sociala praktiker som en produkt av habitus. Det kan till exempel innebära att vi upprätthåller det habitus vi har formats i genom att vi beter oss som vi har lärt oss att det förväntas av oss i olika kontexter. Bourdieu beskriver detta som att vi internaliserar dessa praktiker och normaliserar därmed dessa tankar. Inom idrott kan det till exempel innebära att tjejer inte väljer typiskt "manliga" idrotter eller till och med väljer bort att vara aktiva (Iisahunter m.fl. 2015, s.7).

Habitus förhåller sig till fält genom att vi uppfattas olika inom fältet beroende på hur vårt habitus är disponerat. Omvänt påverkar fältet hur habitus konstrueras genom att påverka uppfattningen av fältet (Thedin Jakobsson 2015, s.38).

Hur habitusbegreppet används i denna studie

Habitusbegreppet används för att belysa hur habitus manifesteras hos informanterna vid resonemang om idrott och idrottande. Habitus kan översättas till att informanternas tidigare erfarenheter av idrott i förening har skapat föreställningar om vad det innebär att idrotta och att vara en person som idrottar. Dessa erfarenheter och föreställningar används för att bekräfta och återskapa informanternas självbild samtidigt som det återskapar samhället och i detta fall specifikt idrotten.

Kapital

Begreppet kapital innefattar oftast pengar och andra ekonomiska tillgångar. Bourdieu intresserade sig dock främst för andra typer av kapital än det monetära. Han utvecklade olika kapitalbegrepp som försöker belysa hur olika sociala företeelser påverkar människors plats och status i samhället. Han utvecklade även begreppet distinktionen för att förklara hur dessa kapitalarter kan samverka med det monetära kapitalet. Distinktionen placerar människors positioner i förhållande till såväl ekonomiska tillgångar som utbildning, sociala nätverk, yrken, kulturella erfarenheter med mera. Tillgångar i form av makt, status och sociala strukturer är något vi själva skapar tillsammans med de människor vi har runtomkring oss. Detta synsätt innebär att man inte kan "klättra" i enbart en riktning för att nå någon sorts elit eller att det för den delen existerar en enda elit, makten ligger i innehavet av olika kapitalarter (Thedin Jakobsson 2015, s. 37).

Symboliskt kapital innebär något som tillskrivs värde av andra i en grupp eller inom ett fält (Broady 1990). En persons position inom en grupp eller ett område bestäms efter dennes symboliska kapital, det vill säga socialt och kulturellt kapital (Iisahunter m.fl. 2015, s. 14).

Kulturellt kapital är en särskilt viktig form av symboliskt kapital som utgörs av exempelvis examina, förmågan att uttrycka sig väl i skrift, vilken typ av litteratur en person läser eller andra kulturella preferenser (Broady 1990; Iisahunter m.fl. 2015, s. 13 f.). Alltså en typ av färdigheter

som värderas högt inom en viss grupp. Inom kulturellt kapital ryms även fysisk förmåga och färdigheter, en sorts fysiskt kapital (Thedin Jakobsson 2015).

Socialt kapital är inte en underart till det symboliska kapitalet, utan är kopplat till vilken bakgrund man har i form av exempelvis familj och övriga sociala relationer och sammanhang vi lever i (Broady 1990; Iisahunter m.fl. 2015, s. 13).

Kapital förhåller sig till fält genom att olika fält kräver olika mycket och olika typer av kapital samlat hos en person för att personen ska kunna verka inom fältet. Kapitaltillgångar kan manifesteras i en persons habitus genom att livsvillkor och levnadsförhållanden avspeglas i våra personliga tankar och handlingar (Larsson 2008, s. 36 f.).

Hur kapitalbegreppet används i denna studie

För att analysera kapital i studien använder vi oss av begreppen symboliskt, kulturellt och socialt kapital. I analysen inbegriper det symboliska kapitalet egenskaper som är värdefulla inom föreningsidrotten. Det handlar också om huruvida tjejerna tillskriver idrottande, eller icke-idrottande, något värde i sig. Det kulturella kapitalet diskuteras utifrån hur det fysiska kapitalet hos informanterna ser ut. Det sociala kapitalet innebär att om föräldrarna bildat sig ett socialt kapital i form av vana att idrotta så kan tjejerna dra nytta av detta kapital.

Forskningsläge

Det finns en uppsjö olika studier av idrott och dess betydelse för hälsa. I följande avsnitt presenteras tidigare forskning med fokus på föreningsidrottens roll för ungdomar och vilka som inte deltar.

Vem idrottar?

Bakgrundsbeskrivningen visar att många ungdomar i Sverige någon gång under sin uppväxt varit aktiva i en idrottsförening, men vilka är det som trivs och vilka stannar kvar? Följande studier har försökt att besvara dessa frågor. Britta Thedin Jakobsson (2015) undersöker i sin avhandling vilka faktorer som gör att ungdomar stannar kvar och varför. Det som föreföll vara viktigt för ungdomarna i idrottandet var framförallt gemenskapen och att utvecklas. Studiens resultat visar bland annat att det är få barn som börjar med en idrott efter tolv års ålder, det tycks dock vara lättare att byta till en ny idrott om en person har tidigare erfarenhet av föreningsidrott. Thedin Jakobsson slår fast att föreningsidrotten idag inte är anpassad för unga människor utan att det krävs av de som idrottar att de anpassar sig till kulturen inom föreningen. Hon menar vidare att de som fortsätter idrotta i övre tonåren är de som tycks ha ett visst habitus och kulturellt kapital (Thedin Jakobsson 2015, artikel II s. 15).

Även Sarah Metcalfe (2018) undersöker habitus i samband med idrott. Studien undersöker utvecklandet av ett könsbundet habitus hos ungdomar i åldern 15 - 16 år i Storbritannien. Resultaten visar hur förståelsen av kön och genus hänger samman med såväl ungdomars sociala kapital som med identitetsskapande och idrottens roll i deras liv. Killar identifierar sig med sitt idrottande och talar om sig själva som exempelvis fotbollskille, idrotten blir på så sätt en del av killars person. Tjejer däremot identifierar idrottande som något man kan syssla med och idrotten blir därmed något utanför dem själva. Killar som är duktiga på idrott får ett högre socialt kapital inom ungdomsgruppen, även utanför idrottssammanhanget. Att vara duktig på idrott förknippas dessutom med manlighet. Tjejer får inte högre socialt kapital genom idrotten utan genom att "vara feminina". Idrotten prioriteras därmed lägre av tjejerna.

Ungdomarna i studien upplever sig vara fast i den norm som de själva, trots att de är medvetna om den, reproducerar genom att göra tydlig skillnad mellan vad som anses manligt respektive kvinnligt kodat: "By being trapped in a cycle of reproducing stereotypical gender norms at a non-conscious level, there are fewer opportunities for young people to challenge stereotypical and historical representations of masculinity and femininity (Metcalf 2018, s. 688)".

I en belgisk kvantitativ studie av Hanne Vandermeersch, Steven Vos och Jeroen Scheerder (2014) undersöktes vilka ungdomar som var aktiva inom idrottsföreningar i Flandern. Resultaten visade att andelen ungdomar som var medlemmar i en idrottsförening vid mätillfällena var 45 procent 1989, 57 procent 1999 respektive 54 procent 2009. Vidare visar resultaten att tjejer deltog i lägre utsträckning i organiserad föreningsidrott än killar. Denna skillnad hade dock minskat mellan 1989 och 2009. Studien påvisar även att om ungdomarna har minst en förälder som varit eller är idrottsaktiv är ungdomarnas anslutningsgrad till idrottsföreningar 18 procent högre. Här fanns inga signifikanta skillnader över tid (Vandermeersch, Vos & Scherder 2014).

Jane Meckbach och Suzanne Lundvall (2008) har med en kvalitativ studie undersökt flickors uppfattning om idrott i relation till deras aktivitetsgrad. De som intervjuades var barn som gick i årskurs 8 och deras föräldrar. Barnen fick själva skatta sin aktivitetsgrad baserat på faktorer som deltagande i idrott (organiserad och spontan), deltagande på skolidrotten samt aktiv transport. Resultaten visade att fler tjejer än killar skattade sig själva som inaktiva och att dessa tjejer hade få vänner som var aktiva, tyckte sämre om idrott och hade en mer negativ syn på idrott och hälsa (Meckbach & Lundvall 2008).

Föreningsidrotten som socialisationsmiljö

Stefan Wagnsson (2009) har genom tvärsnitts- och longitudinella data beskrivit den socialisationsmiljö som föreningsidrotten utgör för ungdomar i åldrarna 10 - 18 år. Även denna studie pekar på att valet att sluta med eller börja med idrott påverkas av ett flertal faktorer som socioekonomisk status, kön, bostadsort och etnicitet. Vidare fastslås att dessa faktorer även kan vara en del i förklaringen till de huvudresultat som framkommer i studien. Dessa huvudresultat pekar på att det finns ett samband mellan att vara aktiv inom föreningsidrotten och att ens psykosociala utvecklingskurva är positiv, de som föreningsidrottar är i högre grad tillfreds med sin

fysiska och sociala kompetens och har en högre självkänsla än andra ungdomar. Utöver detta rökte dessa ungdomar i mindre utsträckning än andra (Wagnsson 2009).

Vilka är inte aktiva inom föreningsidrott?

Inger Eliasson och Annika Johansson (2014) har genom en intervjustudie undersökt varför flickor slutar med idrott. De som intervjuades var flickor som tidigare spelat innebandy samt deras föräldrar. Eliasson och Johansson slår fast att tjejernas uppfattning är att det inte är möjligt att spela innebandy för att det är kul utan att det krävs höga ambitioner för att få spela i laget. Det framgår även i deras intervjuer att tjejerna känner sig dåliga samt att de får en känsla av att förstöra för laget antingen genom att de inte anser sig bra nog alternativt om de missar lagets träningar. Resultaten av studien visar att det oftast är en rad olika faktorer som samverkar och tillslut påverkar tjejerna till att sluta med idrott, dessutom är beslutet ofta en process som pågår länge vilket gör att idrottsföreningarna har möjlighet att agera innan tjejerna helt tagit beslutet att sluta (Eliasson & Johansson 2014, s. 68).

Bengt Larsson (2008) undersöker i sin avhandling ungdomars idrottande. Ungdomars idrottsutövande beskrivs som kontextuellt, habitusberoende och avhängigt kön. Larsson pekar på att utbildningskapital har stor inverkan på både idrottande i förening och på eget idrottande (Larsson 2008, s. 116 f.). Vilken idrott som utövas är beroende av såväl ekonomiskt- som utbildningskapital, de idrotter som innehåller mer av närkontakt förknippas med lägre kapital och vice versa. Att ha ett starkt idrotts habitus är enligt Larssons studie starkt knutet till hög socioekonomisk status. En slutsats Larsson drar är att idrottande i förening är tätt knutet till hög socioekonomisk position (Larsson 2008, s. 151).

Idrott skapad för män av män

Något som framkommer i litteraturen är problematiken kring att idrott är skapad av män för män. Jenny Svender (2012) undersöker statligt ekonomiskt stöd till idrotten med fokus på tjejidrott. I artikeln problematiseras projekt som fokuserar på att öka tjejers deltagande i idrott eftersom sådana riskerar att skapa en bild av hur en tjej ska vara. Bilden av att tjejer lämnar idrotten under tonåren ses därför som normalt på grund av att tjejer har andra intressen. Författaren beskriver även att

insatser som riktas specifikt till tjejer kan vara negativa då de framhäver idén om att det är tjejer och inte idrotten i sig som är problemet (Svender 2012). Matthis Kempe-Bergman (2014) undersöker i sin avhandling manliga ledares syn på jämställd idrott och vilka problem de ser. Något som återkommer är att jämställd idrott, eller snarare ojämsälld idrott, ses som ett kvinnoproblem. Det vill säga, det är tjejerna som inte passar in i idrotten, inte idrotten som är problematisk. I en av intervjuerna i avhandlingen framkommer att det finns en bild av att “tjejer ändå slutar i tonåren” (Kempe-Bergman 2014, s. 88) vilket således bekräftar Svenders (2012) fynd.

Sammanfattningsvis

Ovanstående studier pekar på att idrottsrörelsen har problem med att inkludera tjejer i samma utsträckning som killar eller är sämre anpassad för tjejer än för killar. Trots att effekterna av fysisk aktivitet idag är välkända finns få studier gjorda på idrottsföreningarnas bidrag till att främja fysisk aktivitet. Flertalet studier pekar på vilka grupper som i lägre utsträckning är aktiva inom föreningsidrotten, däribland tjejer i de senare tonåren. Detta väcker en fråga om unga tjejer tränar på något annat sätt eller är om de är ointresserade av idrott. För att öka kunskapen kring detta ger Thedin Jakobsson (2015) förslag på framtida forskning på bland annat hur idrotten kan anpassas så att alla som vill delta i idrott får den möjligheten och vilka värderingar som finns hos unga människor gällande idrott. I en FoU-rapport lyfts även att framtida studier bör riktas mot vilka processer som finns inom idrottsmiljön och hur dessa påverkar ungdomars upplevelse av idrott. Många ungdomar i Sverige har någon gång under sin uppväxt varit aktiva inom en idrottsförening men vid 12 - 13 års ålder är avhoppet stora, med ökande avhopp under de senare tonåren (Riksidrottsförbundet 2017a). Denna uppsats genomförs då vi på ett kvalitativt sätt vill undersöka hur tjejer upplever föreningsidrotten. För att försöka tillföra bredd till den tidigare forskningen har vi valt att fokusera vår studie på de tjejer som i dagsläget står utanför föreningsidrotten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur fem tonårstjejer (13 - 19 år) som för närvarande inte är aktiva i en idrottsförening uppfattar organiserad idrott och idrottande i förening.

Våra frågeställningar är:

- Varför är inte dessa tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten?
- Vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott?
- Hur förhåller sig dessa fem tjejer till organiserad idrott som fenomen?

Metod

Urval och bortfall

De som medverkade i studien var fem tjejer varav den yngsta var 13 år och den äldsta var 19 år. Samtliga var boende i Stockholmsområdet och bodde med sina föräldrar. Fyra av informanterna gick i skolan och en arbetade. Urvalskriterier för deltagande i studien var att tjejerna skulle vara mellan 13 och 19 år och för närvarande inte vara aktiva inom någon föreningsidrott. Samtliga fem informanter hade provat någon form av föreningsidrott som barn men alla hade vid tiden för intervjuerna slutat med denna typ av idrottsutövande.

Informanter valdes genom bekvämlighetsurval (Hassmén & Hassmén 2008, s. 109). Vi använde oss av sociala medier samt frågade närstående om de kände till tjejer som kunde tänka sig att delta. Genom denna metod fick vi tillgång till sex informanter som uppfyllde kriterierna. Ett bortfall inträffade, detta var en bokad telefonintervju som informanten själv bokade av.

Vid upptakten till studien kontaktades Riksidrottsförbundet och olika kommunala verksamheter för att komma i kontakt med informanter. Vi fick därigenom möjlighet att besöka kommunala ungdomsgårdar. Denna metod resulterade i en inbokad gruppintervju som dock aldrig genomfördes då ingen av tjejerna dök upp vid det bokade tillfället.

Datainsamling

Fem semistrukturerade intervjuer som tog mellan 25 och 45 minuter genomfördes. Samtliga intervjuer spelades in som ljudfiler med hjälp av röstinspelning på telefoner, PC och iPad. En semistrukturerad intervjuguide användes (se bilaga 1) vid samtliga intervjuer. Intervjuguidens frågor skapades utifrån syfte och frågeställningar. Den semistrukturerade intervjuguiden gav möjlighet att ställa följdfrågor och därmed också möjligheten till mer uttömmande svar (Bryman 2011, s. 415).

Vi strävade efter att hitta en så enskild plats som möjligt för intervjuerna. Vilken plats intervjun äger rum på kan vara avgörande för hur informanterna besvarar frågorna (Kvale & Brinkmann 2014). En intervju ägde rum i ett grupprum på ett bibliotek, en intervju genomfördes hemma hos

intervjupersonen, en intervju genomfördes via Skype och två intervjuer genomfördes i ett grupprum på GIH. Vi deltog båda vid samtliga intervjuer och turades om att leda intervjuerna. Den person som inte ledde intervjun förde anteckningar samt ställde följdfrågor.

Databearbetning

Vi spelade in intervjuerna och transkriberade därefter ljudfilerna så noggrant som möjligt. Tankepauser noterades specifikt och texten kursiverades om personen betonade någonting särskilt starkt. Även skratt och hummanden noterades i transkriberingen. För att presentera resultaten och analysera data läste vi samtliga intervjutranskript upprepade gånger oberoende av varandra för att få en helhetsbild av vad som sagts. Databearbetningen genomfördes genom teoriledd tematisk analys (Hassmén & Hassmén 2008, s. 118 f.). De stycken vi funnit intressanta utifrån frågeställningar och teori märktes ut. Utifrån detta ställde vi sedan gemensamt upp ett kodningsschema utifrån resonemang kring teman som återkommit eller varit unika för de olika intervjuerna. Kodningsschemat innehöll “meningsbärande enheter”, “sammanfattande innehåll”, “tolkning av innehåll” och slutligen “tema” (Hassmén & Hassmén 2008, s.111 ff.).

Ett exempel på hur kodningsschemat utformades:

Meningsbärande enhet	Sammanfattande innehåll	Tolkning av innehåll	Tema
Sen i min ålder eller om jag fattat det rätt sen så så blir det ju sen som uttagningar liksom och dom som inte platsar då dom får ju inte va me i laget	I min ålder blir det uttagningar, platsar man inte får man inte vara med	Måste vara duktig för att få vara med	Prestation och att vara duktig

Tillförlitlighet

Vi såg en utmaning i den korta tid som studien skulle genomföras på. Vi besatt även begränsade erfarenheter av såväl datainsamlingsmetod som av analysmetod.

Intervjusituationen innebär att en maktobalans föreligger mellan den eller de som leder intervjun och den som blir intervjuad (Kvale & Brinkmann 2014). Den som leder intervjun söker producera ny kunskap utifrån den information som framkommer. Den som blir intervjuad har av en eller annan anledning valt att delge sina tankar, åsikter och kunskap. Denna obalans kan leda till att informanterna svarar med hänsyn till vem som leder intervjun och med föreställningar om vad intervjuledaren skulle vilja höra för svar.

Vår utgångspunkt som hälsopedagogstudenter färgas av att vi har en önskan om att fler ska ges goda möjligheter till att vara fysiskt aktiva. Vi har därför valt att intressera oss för hur personer som inte är idrottsaktiva resonerar kring idrott. Studien riskerar att verka som en moralisk pekpinne eftersom vi skulle kunna ses som representanter för idrott. Detta skulle då kunna göra att intervjupersonerna väljer att besvara våra frågor utifrån det socialt önskvärda, alltså att vi vill ha svar i linje med att de egentligen vill idrotta, oavsett om de vill det eller ej (Kvale & Brinkmann 2014).

Det fanns en risk att svaren från informanterna inte skulle bli särskilt uttömmande om informanten inte förstått syftet med intervjun eller inte känner förtroende för intervjuaren (Hassmén & Hassmén 2008, s. 256). Detta har vi försökt att undvika genom att informera om syftet och ställa öppna frågor och följdfrågor. Möjligen hade vi även kunnat förbereda oss på intervjusituationen genom en pilotintervju vilken även hade givit möjligheter att omformulera intervjuguiden i ett tidigt skede.

Reliabilitet och validitet

Reliabilitet är ett begrepp som främst används inom kvantitativa studier. Inom kvalitativa studier innebär detta exempelvis huruvida bedömningen av intervjumaterial är samstämmig mellan olika personer eller inte (Hassmén & Hassmén 2008, s. 136). Intern reliabilitet handlar om att säkerställa att studiens författare har kommit överens om hur materialet ska tolkas (Bryman 2011, s. 352). I denna uppsats har reliabilitet säkerställts genom att vi var för sig läst igenom intervjuerna och plockat ut vad vi anser vara meningsbärande enheter. Därefter har en jämförelse mellan dessa bedömningar gjorts. Vi har därefter tillsammans sammanfattat innehållet från intervjuerna för att återigen säkerställa att vi tolkar materialet lika. Studiens reliabilitet kan påverkas av att en informant tagit studenten och frågor rörande skolidrott därmed innebar att hon berättade om minnen och inte om upplevelser i nutid. En reliabilitetsproblematik med intervjustudier generellt är kravet på att kunna återupprepa studien (Hassmén & Hassmén 2008, s. 122 f.). Detta gäller även denna studie och beror på att det är individuella upplevelser som undersöks.

Validitet är ett begrepp som framförallt används i kvantitativa studier och handlar om hur pass väl resultaten överensstämmer med det som undersöks. Inom kvalitativa studier pratar man oftare om generaliserbarhet (Hassmén & Hassmén 2008, s. 136) vi har dock valt att använda oss av begreppet validitet. I studien har vi försökt säkerställa validitet genom att intervjua personer som uppfyllde urvalskriterierna. Informanterna var inom ett brett åldersspann där den yngsta var 13 år och den äldsta var 19 år. Validiteten kan därför diskuteras rörande vår frågeställning om fritidsaktivitet då det kan antas att fritiden ser olika ut för en 13-åring och en 19-åring vilket i sig kan påverka informanternas tillgång till fältet. I ett av fallen kände en av oss informanten väl, vilket kan ha påverkat svaren som gavs. För att säkerställa validitet och undvika detta i största möjliga mån genomfördes intervjun av den av oss som inte kände informanten sen tidigare. Det kan även tänkas att eftersom att vi kommer från en idrottshögskola och informanterna vet om att vi gör en studie om icke föreningsidrottsaktiva kan svaren påverkas av föreställningen att vi är idrottsfanatiker. Det transkriberade materialet hade kunnat återföras till informanterna för att materialet skulle få en högre validitet, för detta blev dock tiden för knapp.

Etiska överväganden

De tjejer som medverkade informerades om studiens syfte liksom om vad ett eventuellt deltagande i studien skulle innebära. Tjejerna informerades om att de berättelser de delgav i intervjuerna skulle användas för en uppsats. De informerades även om rätten att när som helst avbryta sitt deltagande liksom om rätten att avstå från att besvara enskilda frågor vid intervjutillfället. Informanterna gavs muntlig information om att studien skulle publiceras och att de skulle kunna hitta studien på Diva-portalerna efter publicering. I betydande delar gick även samma information ut i ett skriftligt brev till målsmän till samtliga deltagare under 18 år (Bryman 2011, s. 131).

Samtycke från målsmän inhämtades skriftligen då deltagarna var under 18 år. Samtycke från deltagarna att medverka i studien finns upptaget på de ljudfiler som togs upp vid intervjuerna. Vid intervjutillfällena informerades deltagarna ytterligare en gång om att medverka var helt frivilligt samt om rätten att avbryta intervjun eller att avstå från att svara på enskilda frågor (Bryman 2011, s. 132).

Deltagarna informerades om att inga personuppgifter skulle komma att användas i studien. Enbart studiens författare hade tillgång till ljudupptagning, där namn kunde förekomma. Detsamma gällde transkript av densamma, där namn tagits bort vid transkriberingen. Det fanns ingen risk att känsliga uppgifter av enskilda identifierbara personer spreds genom denna uppsats. Till följd av detta förfarande fanns inget behov av att underteckna en skriftlig förbindelse om tystnadsplikt (Bryman 2011, s. 132). Alla namn som förekommer i studien är fingerade, de alias vi använder oss av är: Eva 13 år, Sana 17 år, Nora 16 år, Vilde 19 år Chris 14 år.

Det fanns inte något behov av att samla in personuppgifter så detta gjordes heller inte. Detta förfarande omöjliggör ett vidarelämnande av personuppgifter till tredje part (Bryman 2011, s. 132).

Vi bedömer att konsekvenserna av ett deltagande i studien är små för informanterna, detta då vi försökt att hålla intervjuguidens frågor till ämnet och att inte ställa frågor som upplevs som för privata. I och med att en kandidatuppsats inte betraktas som forskning tror vi även att konsekvenserna för andra tjejer som inte är aktiva inom föreningsidrotten blir obetydliga (Kvale & Brinkmann 2014).

Resultat

Nedan redovisas resultaten från de utförda intervjuerna, dessa struktureras utifrån teman vi funnit i intervjumaterialet och relevanta fynd redovisas under respektive tema. De teman vi funnit är följande: en känsla av tvång, prestation och att vara duktig, en känsla av att vara för dålig samt identitet i förhållande till idrott. Dessa teman redogörs för nedan och analyseras därefter utifrån Bourdieus teorier.

En känsla av tvång

Eh det var jag aldrig riktigt sådär skitbra på (skratt) och då vart det lite att det här är inge kul, det här tycker jag inte om nu känner jag mig tvingad till och nu känner jag nu är det en press eh och det är en tävling som jag inte kan vinna eller alltså som jag inte ja eh... så det är nog så jag tänker om idrott. (Intervju med Eva)

Samtliga fem informanter uttryckte en känsla av tvång i idrottssammanhang, även om detta manifesterades på olika sätt. Temat “en känsla av tvång” besvarar frågeställningarna “varför är inte dessa tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten?”, “vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott” samt “hur förhåller sig dessa fem tjejer till idrott som socialt fält?”

Känslan av tvång tycks bland annat infinna sig då någon till dem närstående (ofta en förälder) tycker att det är viktigt att idrotta. På grund av denna yttre förväntan känns därför idrottsaktiviteten som något de inte valt själva utan som något påtvingat: “nej men det var väl att jag kände mig väldigt tvingad till och göra det, jag var väl kanske 7 år när jag började så det var ju inte riktigt mitt val ” säger Eva.

Föreningsidrotten uppfattades av samtliga informanter som väldigt styrd och den upplevdes på detta vis som tvingande. Tvånget utgjordes av specifika träningstider som måste passas och en utveckling som inte är individanpassad. Detta var en anledning till att både Sana, Nora och Vilde hellre tränade hemma eller i gym än idrottade i en förening då denna träningsform möjliggjorde mer flexibilitet gällande träningstider.

Känslan av tvång tycks även kunna skapas på ett liknande sätt i anknytning till idrottslektionerna i skolan och är något som Eva gav uttryck för med dessa ord: “jag hatar den väl för att jag känner mig tvingad till att göra saker som jag inte tyckte om. Att, det var ju inte själva aktiviteterna i sig som var jobbiga utan det var att jag inte ville göra det men någon stod och tvingade mig till att göra det”. I fallet skolidrott var det endast Eva som pratade att känna sig tvingad, detta trots att idrott och hälsa är ett obligatoriskt ämne i grundskolan och därför per definition är tvingande.

På frågan om vilka förutsättningar som behövs för att vilja delta i föreningsidrott återkom i svaren att det kändes viktigt att få bestämma över sig själv. Detta kan tolkas som att få bestämma själv står i motsats till tvånget som kommer av att någon annan, en ledare, bestämmer. Framförallt när det gällde om man ville satsa på idrotten kom denna känsla fram, Nora säger till exempel: “[...]och sen typ att man inte såhär exakt, att man får bestämma lite själv. Vad man tycker och vill”. I intervjun med Sana gavs även exempel på träningsformer under fritiden som uppfattades ha en högre grad av självbestämmande och därmed en lägre grad av tvång: “[...]ett annat sätt än vad gym gör där man kan styra över tiderna själv liksom.” Denna typ av åsikter gav samtliga informanter uttryck för.

Prestation och att vara duktig

[...] i vår ålder så blir det ofta sats (informanten syftar på satsning författarnas anm.), det är ju typ inget ställe som är såhär ah hej och välkomna här tar vi det lite lugnt och har kul liksom... Det är verkligen såhär nu ska du satsa, nu är det SM såhär. (Intervju med Nora)

Temat prestation och att vara duktig besvarar de två frågeställningarna “varför är inte dessa tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten?” och “vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott?”. Citatet ovan återspeglar den återkommande uppfattningen att du måste prestera och vara duktig för att få vara med i en lagidrott. Det var tydligt i samtliga intervjuer att det var viktigt att känna sig duktig. Antingen genom uttryck för att det var viktigt att vara duktig inom sin idrott för att känna att det var kul, vilket citatet ovan även kan sägas spegla, eller genom uttryck för att denna duktighet var nödvändig för att ens få delta. Det senare ger också Nora uttryck för: “Nu är det såhär, ja du kan provspela med oss och så avgör vi om du är bra nog till att komma in

och såhär varför man slutar”. Att vara duktig är på så sätt något som upplevs som nödvändigt i relation till föreningsidrotten.

Fyra av fem informanter kom in på toppning av idrottslag när vi pratade om möjligheter till att börja i ett nytt lag eller med en ny sport. Eva som var den femte informanten pratade inte om toppning alls och när vi frågade om hur tränaren hon haft var svarar hon “jag minns inte vad hon hette eller så men, men hon var väldigt trevlig. Det var inte alls nån press från hennes håll”. Tre av informanterna sa uttryckligen att man inte får vara med om man inte platsar, Nora berättade till exempel: “Om jag inte vill satsa så får jag inte vara med.” Detta var något som hon uttryckte en önskan om skulle förändras: “och att det inte är såhär jättepressat. Som våra läger när jag drog knät ur led. Då är det verkligen såhär, man tränar ju tills du spyr” fortsätter Nora. Vilde trodde inte att elitsatsning var en orsak till att någon i hennes umgängeskrets slutat med idrott.

Gällande att platsa i laget fanns även en anknytning till ålder, känslan var att ju äldre du var desto större var risken att petas ur laget om du inte var tillräckligt duktig. På vår fråga om att börja med en sport svarar Sana: “ja så skulle jag väl säga o sen i min ålder eller om jag fattat det rätt sen så så blir det ju sen som uttagningar liksom och dom som inte platsar då dom får ju inte va me i laget och det tänker väl jag alltså måste det va så allvarligt liksom. Alltså”. Det ses med andra ord som att du efter en viss ålder inte längre kan byta lag om du inte har valt att elitsatsa.

En uppfattning var att träningen blev mindre utvecklande för den som inte ville tävla och att den som inte ville tävla dessutom per automatik sågs som mindre duktig.

Ja, jag tror det lite grann för jag såg mig själv som att jag inte var så duktig på det fast jag vet att jag... jag kan och jag vet att jag är duktig men jag kände att jag... kanske inte var det. Men eh ja, jag kanske kände att jag inte fick samma möjligheter att utvecklas... och det var jättetråkigt för jag tycker jättemycket om att hoppa men, och jag ville absolut lära mig mer, och bli bättre men... och jag tror att jag hade utvecklats mer om jag... (Intervju med Vilde)

Chris som höll på med dans hade en annan bild av tävling, tävling i sig var inte dansgruppens mål vilket gjorde att det var för sin egen skull man inte ville missa träningar. “nej, nej men det finns grupper som tävlar i street star tror jag... mm ehm så det, det finns dom som e avancerade som gör liksom intagning eller va heter det, prov, test eller nånting där man, för att få komma in o sen finns det bara vanliga dansgrupper” säger Chris när vi frågar om de deltar i tävlingar. Vi får två relativt motstridiga svar när vi frågar om tävling, Vilde som känner att hon inte får samma möjligheter som de som tävlar och Chris som inte tävlar men som anser att möjlighet finns om hon skulle vilja, det tycks med andra ord vara valfriheten som skiljer deras idrotter åt.

Fyra av fem informanter angav att de la en stor del av sin fritid på skolarbete, Vilde berättade att: “och alltså både före och efter stallet så pluggade jag och eh... all, hela helger och eh...vad heter det, ja alltså kvällar så pluggade jag”. Duktighetskänslan var tydligt närvarande även när det handlade om studier och att prestera i skolan vilket samtliga informanter angav som ett sannolikt skäl till att många i deras ålder slutat, Vilde uttrycker det på detta sätt: “jag tror att många, att det faller bort för många i, under gymnasietiden o att man börjar fokusera mer på studier och kompisar kanske o då att det blir inte samma prioritet för att... eh, engagera sig i en sport”. Om man ser till åldern på våra informanter så avspeglar svaren att de sista terminerna i grundskolan liksom gymnasieåren innebär en högre press att inte bara vara duktig inom sin idrott utan även att vara duktig i skolan vilket i sin tur riskerar att gå ut över idrottandet. Chris beskrev det såhär: “[...]men sen ere såhär också att jag tror att skolan e en stor del av mig men jag vill satsa väldigt mycket på skolan”. Den femte informanten som inte angav att hon la mycket tid på skolan sa istället att hon när hon slutade delta i skolidrotten höjde sina betyg i de andra skolämnena, vilket tyder på att även hon prioriterar skola och betyg.

En känsla av att vara för dålig

Ja i stallet så kände jag mig duktig o jag visste vad jag höll på med men i handbollen så hade jag ingen, jag har ingen riktig fallenhet för bollsporter överhuv... överlag. Och då när jag kom in i ett lag där folk hade gått på handboll några år o det va tjejer från min skola som som jag kände sen innan så var det lite jobbigt att inte kunna det lika bra tror jag.
(Intervju med Vilde)

Temat en känsla av att vara för dålig besvarar de två första frågeställningarna “varför är inte dessa tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten?” och “vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott?”. Något som tre av fem informanter angav som skäl till att inte börja med en ny idrott var att de skulle känna sig dåliga i jämförelse med andra som hållit på längre: “O sen så nu om man skulle hoppa in i nånting då skulle man väl bara känna typ såhär att man inte va lika bra som alla andra som har hållt på mere liksom från att dom va så små till nu liksom” säger Vilde. De andra som var aktuella att jämföra sig med var de andra tjejerna: “Man jämför sig inte så mycket med killarna men bland tjejerna så jämför man sig, i betyg, eh... utseende i och... ja och då är sporten en del av det att man ska vara duktig och man ska... ha gjort någonting jättelänge man ska liksom...” fortsätter Vilde.

Den jämförande och värderande delen i dessa känslor, att behöva vara duktig och prestera eller att vara dålig, blev även tydlig då en av informanterna reflekterade över ett scenario från när hon var yngre då informanten och hennes kompis hade ridit i några år: “dom andra tjejerna som började senare, vi tyckte ju att vi var lite coolare än dom... för att vi hade ridit längre” (Vilde). Att vara dålig blev då någonting som andra kunde vara. Duktighetskänslan som beskrivits i det förra temat ställs därför även i relation till hur dåliga eller duktiga andra uppfattas.

Känslan av att vara dålig fungerade som en hindrande faktor där samtliga informanter undvek att utsätta sig för idrottsliga situationer där de misstänkte att de var dåliga. Samma känsla av att vara dålig återkom även när de resonerade kring andra typer av träning, som egen träning i gym eller på gruppträning, så här uttryckte Sana sin syn på det: “o så kommer man som nybörjare liksom så känns det lite såhär, eller att man kanske nej jag kommer inte o klara av den här övningen... om det typ e pullups eller nånting så kanske man inte orkar o de känns inte så kul”. Detta verkade dock

inte fungera på samma sätt när det gällde idrottsundervisningen i skolan där fyra av fem deltog och tyckte att det var roligt att prova på nya sporter och den femte, Eva, angav inte att det var att hon kände sig dålig som var skälet till att inte delta.

I kontrast till detta stod känslan av att vara bra på något som fungerade som en stödjande faktor för att utöva idrott, Chris uttrycker det såhär: “men... jag tror asså såh... Jag blir inte påverkad av idrotten på min dans... på nåt sätt. Och min dans... jo kanske dans... min dans påverkar på idrotten för att jag... får man säga så är mycket bättre än alla andra...?”. Att vara bra på en idrott man höll på med på fritiden kunde alltså spilla över på att man kände sig duktig på skolidrotten.

Eva uttryckte en önskan om en annan form av skolidrott: “O om det liksom, om de va mer möjligheter, att man inte måste va fotbollshuligan för att få högre än E, liksom såna saker, bara små saker som, som kan förstöra ganska mycket. Där skulle jag nog vilja se en förändring.” Hennes uttalande tyder på en önskan om att betygen inte borde baseras på om man tycker om idrott eller inte utan att det skulle finnas möjlighet att välja mer själv hur man ville träna.

Identitet i förhållande till idrott

Jag tror inte jag själv skulle platsa så jättebra i en förening. Nej alltså jag är väldigt ens... alltså inte, ensam höll jag på att säga det låter ju lite deprimerande (skrattar). Men jag passar, jag är inte så... nej men jag tycker inte om att umgås i grupper. (Intervju med Eva)

Temat identiteten i förhållande till idrott besvarar den tredje frågeställningen “Hur förhåller sig dessa fem tjejer till organiserad idrott?”. En anledning till att ett par av informanterna inte var aktiva inom idrottsföreningar var att de inte kunde identifiera sig med bilden av idrott eller idrottande personer. Detta visade sig både genom Evas identifikation som ensamvarg (ovan), hennes icke-tränande umgängeskrets: “Men det har aldrig varit någon, nåt träningsfreak som är med i vår grupp” och genom Chris identitet som dansare: “det vet jag inte riktigt eller såhär jag känner bara, fotboll va inte min grej, jag tror inte att eee, nej men asså såhär nej det känns inte som mej liksom. Jag, jag känner mig ba som den där dansmänniskan”. Dessa identiteter ställdes implicit i motsatsförhållande till en identitet som idrottare.

Samtliga informanter såg rörelse som en naturlig del av vardagen, oaktat att de inte var medlemmar i någon idrottsförening. Eva säger som exempel: “jag dras till lugna aktiviteter, läsa, cykla det är avslappnande. Och så gå promenader, såna saker bara, det tycker jag är trevligt. Det brukar jag göra ofta”. Fyra av de fem tjejerna såg även idrott och träning som någonting positivt: “jag gillar ju o röra på mig liksom o har alltid alltså jag tycker ju dom flesta sporter e kul liksom” säger Sana. Inte alla såg på sin egen träningsform som en idrott, Chris ger uttryck för detta på följande vis: “grejen e att jag ser inte det som träning heller typ för när alla ba, aa va, va gör du för träningsport typ såhär, ja ba dans typ såhär det e inte sport typ såhär”. Informanternas bild av idrott varierade således delvis beroende på vad omgivningen betecknade som idrott.

I vissa fall idrottade vännerna, här förekom både sådana som var medlemmar i idrottsföreningar och sådana som tränade på andra sätt. I vissa fall idrottade föräldrar och syskon, även om ingen av informanternas föräldrar i dagsläget var medlemmar i någon förening. Vilde beskriver sin familj som aktiv: “vi är alla ganska aktiva skulle jag säga, jag tror att vi har fått det från våra föräldrar. Både min mamma o pappa tränar ganska aktivt, dom... går ut o springer nåra gånger i veckan [...] Jag har tre bröder o [...] vi har alla alltid sportat hela vår uppväxter har vi vart med i nån sport”. Utifrån familjens aktivitetsmönster verkar det skapas en bild av hur man är som person.

Analys

Hur uppfattar tjejerna föreningsidrottens fält?

Föreningsidrott kan ses som ett fält vari olika regler, normer och förväntningar verkar. Vi kan se på fältet föreningsidrott som en arena vari det finns ett visst habitus och kapital. Habitus inom fältet innebär enligt tjejerna i studien bland annat att de som befinner sig där behöver tycka om att

träna, att vara i en grupp och att tävla. I fältet föreningsidrott finns tränare som bestämmer, tävlingar som ska genomföras och lagkamrater som har förväntningar på varandra. Dessa fältets egenskaper måste vi enligt informanterna godta för att passa in. Inom fältet föreningsidrott inbegriper det symboliska kapitalet egenskaper som är värdefulla inom föreningsidrotten, som att ha fysiska färdigheter anpassade efter en viss idrott eller att ha samlat på sig tidigare idrottsliga erfarenheter. Om föräldrarna bildat sig ett socialt kapital i form av vana att idrotta så kan tjejerna dra nytta av detta kapital. För att inkluderas i fältet måste vi således internalisera detta habitus och besitta ett visst kapital. Tjejerna i studien har givit uttryck för att det annars blir svårt att trivas eller passa in.

Samtliga fem informanter hade erfarenhet av föreningsidrott och vad det innebär att befinna sig i fältet. Två av informanterna (Eva och Vilde) kunde inte relatera till dessa erfarenheter på ett positivt sätt. Eva hade känt sig tvingad att befinna sig i miljön och idrottandet hade upplevts som stressande. Vilde berättade att det hade känts onödigt att hela tiden tävla och jämföras med andra. De två som hade slutat med föreningsidrott och som delvis hade positiva erfarenheter från den hade upplevt idrotten som rolig och tävlingsmomenten som ett sätt att utvecklas. De orsaker som fått dessa två att sluta var istället en skada (Nora) och att det tog tid från andra saker som kändes viktigare (Sana). Dessa två tjejer gav uttryck för att inneha ett kulturellt kapital knutet till idrotten. Nora hade erfarenheten att ju äldre de blivit hade lagets satsningar gått ut över det sociala, idrotten hade blivit en miljö som upplevdes som otrevlig att befinna sig i. Att miljön uppfattades som otrevlig berodde på att tjejerna hela tiden tävlade mot varandra och betedde sig oschysst, enligt Nora. Noras beskrivning tyder på att hennes habitus är svagt i förhållande till idrott. Den femte informanten, Chris, hade spelat fotboll en kort period men angav inga särskilda skäl till att ha slutat.

De tjejer vi har intervjuat har på olika sätt uttryckt ett avståndstagande mot en eller flera delar som hör till fältet vilket gör att de inte trivs. Våra informanter beskrev föreningsidrottens fält utifrån frågor om hur det kommer sig att de inte längre är aktiva, vad som skulle krävas för att de skulle vilja bli aktiva, hur idrottandet såg ut i familjen och vad de förknippar med idrott. Med detta som utgångspunkt berättade de om sina upplevelser av föreningsidrotten som väldigt styrd både

tidsmässigt och i förhållande till prestation eller krav på att den som befinner sig inom föreningsidrotten måste vara duktig.

Hur uppfattar tjejerna att man bör vara inom fältet?

Trots att samtliga informanter berättade att de både hade varit en del av föreningsidrott och att de idag tränade eller motionerade under andra former ville de inte identifiera sig som idrottspersoner. Informanternas habitus passar med andra ord inte in i deras bild av fältet föreningsidrott, Chris uttryckte till exempel att hon inte var en idrottsperson eftersom hon var en dansperson. I just detta exempel berättade Chris att hon när hon pratade om sin dans ofta fick kommentarer som påstod att dans inte är en sport och att detta påstående bidrog till att hon inte heller själv såg dans som träning. För att kunna identifiera sig som en person som idrottar och därmed passa in i fältet krävs det enligt tjejerna mer än att träna. Detta kan tolkas som att du behöver ha liknande erfarenheter och liknande värderingar, den typ av idrott du håller på med måste också definieras som idrott av fältet. Du behöver ha formats och internaliserat idrottens väsen för att kunna känna dig som en idrottsperson.

För den som har ett idrottshabitus, som uppskattar idrottens ordning och funktion, uppfattas idrotten sannolikt inte som stående i motsats till den fria viljan. Detta eftersom personer som har ett starkt idrottshabitus helt fritt valt att delta i sammanhanget och likaså helt fritt väljer att underordna sig de regler som kommer med idrottandet. Samtliga informanter uttryckte något av följande: att de vill bestämma själva över vad de ska göra, hur de ska göra det, med vem de ska göra det eller när de ska göra det. Detta tolkar vi som ett uttryck för en vilja att själv styra över sin träning, vilket för tjejerna upplevs som stående i motsats till det idrottshabitus som krävs för att vilja vara en del av fältet. Vilde berättade att hon tappade tron på att hon själv var duktig när hennes tränare inte fokuserade på henne på samma sätt som tränaren fokuserade på de som ville tävla. Ett par av våra informanter berättade att de i och med att de kände sig dåliga i relation till de som tränat längre inte kände sig bekväma med att börja på en ny idrott alternativt i ett annat lag (Vilde, Sana, Nora). En känsla av att inte vara tillräckligt duktig för idrott kan tänkas höra ihop med att deras habitus eller kapital inte passar in i fältet föreningsidrott.

Vilka egenskaper värderas högt inom fältet?

I flera av tjejernas habitus finns en känsla av att vara dålig på idrott. Flera av informanterna antyder att de har ett för lågt idrottsligt kapital i förhållande till föreningsidrott genom att ge exempel på att de känner sig sämre än andra i sin ålder. Detta var en av anledningarna till att man slutat med idrott. De som av denna anledning endast hållit på en kort period med idrotten kanske heller inte har tillägnat sig det kulturella kapital i form av fysiska färdigheter som skulle krävas för att i dagsläget exempelvis börja med en lagidrott. Två av informanterna (Sana och Nora) angav att de inte trodde att de skulle kunna börja med en ny idrott i dagsläget, detta då de skulle vara för dåliga i förhållande till andra. Detta tyder på att deras symboliska kapital att vara bra på idrotten i fråga uppfattades som för lågt. De tre tjejer som uppfattade att de skulle kunna börja med en ny idrott om de hade velat (Vilde, Chris och Eva) trodde med andra ord att de var eller skulle kunna bli tillräckligt bra på en idrott för att kunna börja i dagsläget, i detta fall saknades inte det symboliska kapital som krävs för att bli en del av fältet.

I vissa fall tycks våra informanternas tidigare erfarenheter av fältet föreningsidrott ha genererat ett kulturellt kapital som hjälpt dem på idrottslektionen (Chris och Sana). En annan av våra informanter (Eva) verkade snarare känna att hon tvärtom helt saknade det idrottsliga kapital som skulle krävas för att kunna delta på idrottslektionerna.

För att få en bredare bild av hur informanternas idrottsliga kapital såg ut frågade vi tjejerna om deras vänner och familj tränade. Vi fick blandade svar från tjejerna. Sana som i dag tränade på gym flera gånger i veckan berättade att alla i hennes familj tränade. Eva som inte alls identifierade sig som en idrottande person hade varken någon i familjen eller bland vännerna som tränade. De svar vi fått pekar mot att en del av våra informanter inte har fått med sig ett idrottskapital hemifrån. Det såg även väldigt olika ut bland informanternas vänner om de tränade eller inte. Att träna tycktes inte ge ett socialt kapital bland vännerna. Chris påpekade till exempel att träning inte var någonting som det pratades om alls även om det kanske var något man gjorde på fritiden, det tycktes helt enkelt inte vara intressant.

Diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur fem tonårstjejer (13 - 19 år) som inte är aktiva i en idrottsförening uppfattar organiserad idrott och idrottande i förening. Detta syfte sprang ur en fråga om varför tonårstjejer i lägre grad än killar i samma ålder är aktiva i en idrottsförening.

Intervjumaterialet har sammanställts i teman, analyserats med hjälp av Bourdieus begrepp fält, habitus och kapital samt knyts i detta avsnitt an till den tidigare forskning som presenterats.

Resultaten av våra intervjuer visar en intressant bild av tjejernas förhållande till föreningsidrotten. Våra informanter var relativt olika varandra med avseende på ålder, boendemiljö och varför de slutat med idrott i en förening. Det som enade dem var framförallt att alla någon gång under uppväxten hade varit aktiva i en idrottsförening. Vi såg några återkommande teman som vi valt att sammanfatta och fördjupa i diskussionen.

Föreningsidrott

Det första vi slogs av vid genomgången av det transkriberade intervjumaterialet var den känsla av tvång kopplad till föreningsidrott som samtliga fem informanter gav uttryck för. Känslan handlade dels om att föreningsidrotten uppgavs vara väldigt styrd gällande träningsstider, dels om att det fanns ett krav på att delta på alla träningar för att få vara med och dels om att det fanns ett krav på att vilja satsa för att få vara med. Detta kan jämföras med Riksidrottsförbundets konstaterande att ett lägre välmående är resultatet när idrotten uppfattas som tvingande och prestationsinriktad (Riksidrottsförbundet 2017a). Thedin Jakobsson (2015) beskriver ett liknande fenomen i sin studie; det vill säga för att kunna vara med i en idrottsförening måste ungdomar vilja tävla. Detta uttalande stämmer överens med både våra och Eliasson och Johanssons (2014) fynd som visar att informanternas uppfattning är att det i princip är omöjligt att vara aktiv i en förening om du inte är bra nog alternativt vill satsa. Detta kan även kopplas till Kempe-Bergmans (2014) fynd att det är tjejernas uppfattning som är problemet och inte idrotten i sig, tränarnas bild av att tjejerna ändå slutar i en viss ålder kan jämföras med dessa fem tjejers uppfattning om att de ändå inte skulle platsa i en förening. Känslan av tvång återkommer således i ett par olika studier utöver vår egen

som ett skäl till att inte vilja eller inte orka fortsätta idrotta i förening liksom det anges som anledning till att inte platsa inom föreningsidrotten.

Att vara för dålig för att börja med en sport var något som yttrades ett flertal gånger av våra informanter. Särskilt de två som gick i gymnasiet var övertygade om att de skulle ha svårt att komma med i ett lag. De ansåg bland annat att det fanns en bortre åldersgräns efter vilken det helt enkelt inte skulle vara möjligt att komma med i ett lag eftersom man då låg alltför mycket efter. Känslan av att vara för dålig kopplades alltså samman med ett jämförande med andra som var bättre och hade hållit på med en idrott länge. Dessa tankar återspeglas tämligen väl genom Eliasson och Johansson (2014) studie. De som väljer att sluta med innebandy anger som ett skäl till att sluta är känslan av att vara för dålig och den därmed sammankopplade känslan av att man förstör för laget om man fortsätter. Att känna att man är för dålig kan även kopplas till Wagnssons (2009) studie där det framkom att de som är aktiva inom föreningsidrotten har en högre tilltro till sin fysiska kompetens och en bättre självkänsla än andra unga. Känslan av att vara för dålig uttrycks alltså i flera studier (Eliasson & Johansson 2014; Wagnsson 2009) som ett skäl till att sluta eller att inte våga börja med föreningsidrott. Tre av tjejerna i vår studie verkar önska att det inte var så eftersom de egentligen vill idrotta i en förening. Känslan av att det är svårt att börja med en ny sport kan även kopplas till det starka grupphabitus som finns inom idrotten (Thedin Jakobsson 2015). Våra informanter saknar detta habitus och därför blir det problematiskt att ta sig in i fältet.

Skolidrott

En annan bild av idrotten som framkom var att skolan påverkar tjejernas möjligheter till att idrotta på fritiden och att viljan att prestera i skolan var en bidragande orsak till att sluta med idrott, vilket var något alla fem informanter nämnde. Det måste dock tas i beaktande att stress kan vara en bidragande faktor till att tjejerna upplever att de inte hinner både idrotta och uppnå goda skolresultat. Vid en viss ålder tycks både skola och idrott öka kraven på ungdomarna och det kan tänkas bidra till en stressande känsla av att inte hinna med allt. Känslan av att vilja vara duktig framgick även när vi frågade om idrottslektionerna. Att känna sig duktig bidrog till att göra idrottslektionerna roliga i motsats till den som inte kände sig duktig, som rent av avskydde skolidrotten. Detta stärks av Eliasson och Johanssons (2014) studie där det framkom att just känslan av att få känna sig duktig var en viktig faktor för viljan att delta i idrott. Känslan av att

vara duktig skulle kunna kopplas till deras andra fynd att tjejerna inte vill förstöra för de som är ambitiösa och vill träna mycket och att tjejer som känner sig dåliga själva slutar med idrotten och på så vis tar ansvar för att det går bra för laget.

Våra informanternas uppfattning av skolidrott kan jämföras med Meckbach och Lundvalls (2008) fynd att de som inte idrottar har en mer negativ syn på idrott och hälsa. Tjejerna i vår studie hade delvis olika uppfattningar om skolidrotten men merparten var positivt inställda till den formen av idrott. I likhet med resultaten från Meckbach och Lundvalls studie angav en av våra informanter att hon inte hade några aktiva vänner och en annan att idrott inte är någonting som det pratas om i vänkretsen. Att idrott inte är något som diskuteras i (tjej-)kompisgänget skulle möjligen kunna förklaras med Metcalfes (2018) studie där tjejer inte fick ökat socialt kapital av att idrotta.

Theidin Jakobssons (2015) studie fastslog att de som fortsätter idrotta tycks ha ett specifikt habitus som passar in i fältet föreningsidrott (Theidin Jakobsson, 2015). Även Metcalfes (2018) studie kan möjligen passa in för att förklara hur tjejerna väljer att positionera sig i förhållande till en identitet som idrottsperson. I studien framkommer att tjejerna inte identifierar sig *som* idrottspersoner, de som idrottar refererar snarare till att de *håller på med* en idrott. Dessa båda studier återspeglar vad tjejerna i denna studie sagt om att inte kunna identifiera sig som en idrottsperson. Våra tjejers habitus tycks inte passa in i idrottens fält, framförallt inte inom föreningsidrotten som upplevs styrd, och de trivs därför inte i fältet.

Identitet och familj

I våra resultat framkom att tre av informanterna hade med sig idrottandet eller att träna hemifrån familjen och att två av informanterna inte hade det. Fyra av tjejerna i studien tränade på olika sätt och tyckte om skolidrotten. Den femte tjejen hade föräldrar som inte tränade och hon tyckte varken om skolidrotten eller höll på med någon idrottsaktivitet utöver vardagsmotion. Detta resultat skulle kunna kopplas till Vandermeerschen, Vos och Scheerders (2014) studie som bland annat visade att de barn som hade minst en idrottande förälder oftare var aktiva inom föreningsidrott. Dessa olika resultat visar att det kan finnas en inverkan av habitus och symboliskt kapital från föräldrar på idrottsutövande.

När informanterna fick beskriva vilka förutsättningar som behövs för att vilja delta i föreningsidrott framkom en bild av ett högre mått av självbestämmande, i förhållande till tid, var viktigt. Flera av informanterna vittnade om att de valde gym som träningsform just för att det gav möjlighet till att träna när det passade in i deras dag. Dessutom var det viktigt att få möjlighet att bestämma på vilken ambitionsnivå de ville idrotta.

Sammantaget visar vår studie liksom flera andra studier att känslan av att vilja vara duktig i kombination med de ökande kraven i skolan och därmed mindre fritid, kan spela en roll för hur motivationen att fortsätta med idrottande ser ut. För att en person ska trivas och stanna kvar inom föreningsidrotten krävs det dels kapital och dels ett habitus som passar in i fältet (Thedin Jakobsson 2015), det räcker således inte med ett idrottsligt intresse eller en färdighet. För att trivas inom idrotten krävs att du kan hantera att vara en del av ett sammanhang både fysiskt, socialt och motoriskt.

Slutsatser

Vi ville utföra denna studie då det finns ett antal studier som kvantitativt undersöker unga kvinnors deltagande i idrott men färre som belyser frågan med en kvalitativ infallsvinkel. Våra fynd tyder på att tjejerna i studien överlag har en negativ bild av idrott i organiserad form men att de tycks vilja vara aktiva och träna trots att de inte besitter ett idrottshabitus. Det framkommer en bild av att idrotten som socialt fält inte är anpassat för att möta dessa tjejers vardag och behov. Tvång, prestationsångest och känslan av att inte passa in är känslor som tjejerna beskriver i sammanhanget föreningsidrott. Resultaten tyder på att orsakerna till att tjejerna slutar med föreningsidrott under tonåren, och ibland ännu tidigare, i få fall beror på att de inte gillar idrottsaktiviteten i sig utan att det snarare är förutsättningarna inom föreningarna som inte är tillräckligt tilltalande.

Studien ämnade att undersöka hur dessa fem tjejer förhåller sig till idrottens fält och vad det är som gör att de idag står utanför den organiserade idrotten. Det framgick i intervjuerna att informanterna ansåg det vara svårt att börja i ett nytt lag eller med en ny idrott vilket tyder på att de själva anser sig sakna kulturellt kapital. Den svaga tillgången till kulturellt kapital hos dessa tjejer bidrar således till att de tycks se idrottens fält som tvingande med höga prestationskrav. Det habitus som våra informanter uppvisar genom sina beskrivningar av fältet föreningsidrott kan

tolkas som en motsats till det idrottshabitus som skulle krävas för att kunna vara en del av detta fält. Deras föreställningar om idrott innebär att du måste besitta ett idrottskapital i form av att vara bra nog och ett habitus som innebär att vilja göra som tränaren säger samt att vilja lägga mycket tid på idrott. Genom att inte delta i föreningsidrott återskapar de sitt habitus som icke-idrottspersoner, de får heller inte det kapital som krävs och därmed blir fältet föreningsidrott otillgängligt.

RF:s stadgar säger bland annat att idrott för ungdomar mellan 12 - 25 år ska skilja mellan elit- och breddidrott och att alla ska ges rätt att delta i föreningsidrott utifrån sina egna förutsättningar (Riksidrottsförbundet 2017a). Informanterna i vår studie tycks ha en annan upplevelse av idrotten än att det är de egna förutsättningarna som styr. Dessa fem tjejer tycks vara av uppfattningen att den som vill vara med i en idrottsförening måste satsa på sin idrott för att få vara med.

De studier som presenterades i inledningen (Ekblom-Bak m.fl. 2018; Folkhälsomyndigheten 2019; SCB 2018-05-29; Vandemeerschen, Vos & Scherder 2014) tyder på att det finns en stor grupp unga som står utanför föreningsidrotten som heller inte tränar på egen hand. Majoriteten av dessa är tjejer (SCB 2018-05-29). Denna grupp får inte del av den statliga satsningen på ungdomsidrott. För framtida forskning finns ett behov av studier på hur den statligt finansierade föreningsidrotten specifikt kan bidra till ungdomars fysiska och psykiska hälsa.

Det vore även intressant att undersöka hur idrotten skulle kunna möta samhällets förändring och locka de ungdomar som anser att de inte passar in i idrotten. Thedin Jakobsson (2015) uttryckte att idrottsrörelsen står inför en stor utmaning när det kommer till att möta de olika ambitionsnivåer som ungdomar har inom idrott. På RF:s hemsida kan man till exempel läsa att "Framtidens idrott ska vara nyfiken och inspireras av förändringarna som sker i samhället. Det måste gå att idrotta på fler olika sätt (Riksidrottsförbundet 2017b)". Ytterligare en forskningsfråga som vore intressant att undersöka närmare är vad som gör att vissa ungdomar helt avstår från att idrotta. Vår förhoppning är att denna studie ska bidra till ökad förståelse om hur fältet idrott upplevs av tjejer som står utanför föreningsidrotten.

Metodkritik

Våra resultat begränsas delvis av antalet utförda intervjuer vilket har till följd att dataunderlaget för de slutsatser som dras inte är särskilt omfattande. Tre viktiga aspekter av tillgängligheten till föreningsidrott verkar enligt tidigare studier vara kön, socioekonomi och i någon mån etnicitet. Dessa faktorer har vi inte lyckats fånga upp i denna studie vilket kan bero på flera saker. Dels att vi i slutändan valde ett bekvämlighetsurval som inte avspeglar tonårstjejer i allmänhet i dessa tre avseenden. Utöver detta fångade inte vår intervjuguide upp det vi hade kunnat få ut gällande kön. I förhållande till vårt syfte tror vi dock att vi lyckats besvara vår frågeställning om än på en begränsad population. I efterhand ser vi att vi hade kunnat söka informanter på ett annorlunda sätt för att få både ett något bredare urval samt någon ytterligare intervju, detta hade kunnat ge möjlighet till ett mindre åldersspann.

Käll- och litteraturförteckning

Blomdahl, U. & Elofsson, S. (2017). *Jämställd eller jämlik!: en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner*. Stockholm: Stockholms stad - Idrottsförvaltningen, Forskningsenheten
Tillgänglig på Internet: <http://www.stockholm.se/idrott/forskning> [2018-12-16]

Brenner, J. S. (2016). Sport Specialization and Intensive Training in Young Athletes. *American Academy of Pediatrics*, 138(3).

Broadly, D. (1990). *Sociologi och epistemologi: om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. Stockholm: Högsk. för lärarutbildning

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Ekblom-Bak, E., Ekblom, Ö., Andersson, G., Wallin, P., Söderling, J., Hemmingsson, E. & Ekblom, B. (2018). Decline in cardiorespiratory fitness in the Swedish working force between 1995 and 2017. [epubl. före tryckning]. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 1-8 DOI: 10.1111.

Eliasson, I. & Johansson, A. (2014). *Att sluta med idrott En analys av avslutsprocessen och varför flickor slutar spela innebandy*. [epubl. före tryckning] Umeå: Pedagogiska institutionen
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-93448> [2019-01-07]

Engström, L-M (2008). Who is physically active? Cultural capital and sports participation from adolescence to middle age—a 38-year follow-up study. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 13(4), ss. 319 - 343, DOI: 10.1080/17408980802400510.

Folkhälsomyndigheten (2019-01-15) *skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18 - grundrapport*
Tillgänglig på Internet: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/skolbarns-halsovanor-i-sverige-201718---grundrapport/#issuu>
[2019-01-16]

Yrkesföreningar för fysisk aktivitet (YFA) (2016). FYSS 2017. Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling.

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. 1. uppl. Stockholm: SISU idrottsböcker

lisahunter, Smith, Wayne William & emerald, elke (red.) (2015). *Pierre Bourdieu and physical culture*. 1st Edition. New York: Routledge

Jayanthi, N., Pinkham, C., Dugas, L., Patrick, B. & LaBella, C. Sport Specialization in Young Athletes. *Sports Health*. 5(3), ss. 251 - 257 DOI: 10.1177/1941738112464626

Kempe-Bergman, M. (2014). *Man talar om jämställd idrott: om jämställdhetssamtal med manliga idrottsledare och förutsättningar för jämställd idrott*. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl., Lund: Studentlitteratur

Larsson, B. (2008). *Ungdomarna och idrotten: tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. Stockholm: Stockholms universitet

Meckbach, J & Lundvall, S. (2008). Flickor och fysisk aktivitet - bilder av flickors och deras föräldrars skattning av fysisk aktivitet och inställning till idrott och hälsa: *Svensk idrottsforskning*, 2008(4), ss. 12-16

Metcalf, S. (2018). Adolescent Constructions of Gendered Identities: the Role of Sport and (Physical) Education. *Sport, Education and Society*. 23(7), ss. 681 - 693 DOI: 10.1080/13573322.2018.1493574

Regeringens budgetproposition (2018/19:1)

Tillgänglig på Internet: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/11/prop.-2018191/> [2018-11-25]

Riksdagen (2017). *Statens idrottspolitiska mål - en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar*. Stockholm: Sveriges riksdag

Tillgänglig på Internet: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/rapport-fran-riksdagen/statens-idrottspolitiska-mal---en-uppfoljning-med_H40WRFR12 [2018-11-25]

Riksidrottsförbundet (2018-03-14). *Idrottens samhällsnytta, en vetenskaplig översikt av idrottsrörelsens mervärden för individ och samhälle. (2017a)*.

Tillgänglig på Internet:

https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/idrottens-samhallsnytta/rapport-2017_1.pdf [2019-02-03]

Riksidrottsförbundet (2018-06-11) *RF:s Stadgar I lydelse efter RF-stämman 2017*.

Tillgänglig på Internet: <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/dokumentbank/stadgar-och-regelverk/rfs-stadgar-2017.pdf?w=900&h=900> [2019-01-12]

Riksidrottsförbundet. (2017b) *Strategi 2025*.

Tillgänglig på internet: <https://www.strategi2025.se/> [2019-02-01]

Ritzer, G. & Stepnisky, J. (2015). *Sociologisk teori*. 2., [uppdaterade] uppl. Malmö: Liber

SCB (2018-05-29) *Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Statistiska centralbyrån

Tillgänglig på Internet: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-barns-levnadsforhallanden/pong/tabell-och-diagram/statistik-fran-undersokningen/> [2019-01-22]

Svender, J. (2012). *Så gör(s) idrottande flickor: iscensättningar av flickor inom barn- och ungdomsidrotten*. Stockholm: Stockholms universitet

Svenska akademiens ordlista över svenska språket. 13. uppl. (2006). Stockholm: Svenska akademien

Thedin Jakobsson, B. (2015). *Vilka stannar kvar och varför?: en studie om ungas föreningsidrottande under uppväxtåren*. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Vandermeerschen, H., Vos, S. & Scheerder, J. (2014). Towards Level Playing Fields? A Time Trend Analysis of Young People's Participation in Club-organised Sports. *International Review for the Sociology of Sport* 2016, 51(4), ss. 468 – 484 DOI:10.1177/1012690214532450

Wagnsson, S. (2009). *Föreningsidrott som socialisationsmiljö: en studie av idrottens betydelse för barns och ungdomars psykosociala utveckling*. Karlstad: Karlstads universitet

Bilaga 1 – Intervjuguide

Syftet med den här studien är belysa hur unga kvinnor i åldern 13 - 20 år i Stockholm ser på idrott som fritidsaktivitet. Ni har alltid rätt att avbryta intervjun, dra tillbaka ert godkännande att vara med och ni behöver inte svara om det är någon fråga som känns känslig eller så. Vi kommer att spela in intervjun och sedan lyssnar vi på den och skriver ned allting, det är bara vi två som kommer att lyssna på och se detta material.

Efteråt kommer vi att skriva själva uppsatsen och då kommer vi använda det som ni har berättat. Era namn kommer inte att finnas med i uppsatsen, som sedan kommer att publiceras på internet. Så, känns detta bra, ger du ditt/ni ert samtycke till att vara med?

1. Allmänt

- a. Hur gammal är du?
- b. Går du i skolan? I så fall var?

2. Familj

- a. Bor du (och din familj) här i området och har du alltid bott här?
- b. (Om inte varifrån)
- c. Har du syskon?

3. Boende

- a. Hur bor du? (bostadstyp)
- b. Var bor du? (område)
miljön där

4. Varför är de inte aktiva inom föreningsidrotten? (Vilka faktorer påverkar att unga kvinnor inte deltar i idrottsliga sammanhang?)

- a. Hur ofta rör du på dig så att du blir svettig utanför skoltid?
- b. Har du idrottat i någon förening?
Hur kommer det sig att du inte gör det? (längre)
Påverkar manliga ledare tjejers deltagande i idrott?
- c. Hur ser idrottandet ut i din familj?
tidigare erfarenhet?
- d. Hur ser idrottandet ut bland dina vänner?

5. Hur upplever de idrotten som fenomen? (Hur upplever unga kvinnor idrotten som fenomen?)

a. Vad förknippar du med idrott?

Tycker du att det finns någon skillnad mellan idrott, sport och motion?

Miljö?

b. Vad förknippar du med föreningsliv?

c. Deltar du på skolidrotten?

Varför/inte/?

Tvång?

6. Finns det hinder för att delta i idrott?

a. Har du möjlighet att idrotta på din fritid?

b. Vad vet du om de alternativ som finns för att idrotta där du bor?

7. Finns det en önskan om att delta i idrott? (Finns det en önskan om att delta i idrott, eller har den här gruppen andra intressen?)

c. Vilka förutsättningar behövs för att delta i idrott?

i. behövs särskild utrustning eller kläder

d. Skulle du vilja vara med i en idrottsklubb?

e. Vilka förutsättningar krävs för att du ska känna dig trygg att idrotta?

i. Hur skulle miljön se ut för att du skulle vilja idrotta?

ii. Hur skulle ledarna vara för att du skulle vilja idrotta?

8. Vad gör de istället?

f. Vad gör du på fritiden?

g. Ser det olika ut mellan vardagar och helger?

h. Hur kommer det sig att du väljer dessa aktiviteter?

i. Hur känner du dig när du gör detta? / Känner du dig trygg när du gör de sakerna?

9. Avslutningsvis

Har den här intervjun fått dig/er att reflektera över något särskilt som du/ni inte brukar prata om annars?

Bilaga 2 - Brev till målsman

Hej målsman!

Vi är två studenter som läser Hälso pedagogprogrammet vid Gymnastik- och idrottshögskolan. Just nu söker vi tjejer i åldern 15 - 20 år att intervjua till vår kandidatuppsats. Vi är intresserade av vad tjejerna har för upplevelse av idrott och idrottsrörelsen. Vi är nyfikna särskilt på de tjejer som inte är med i någon idrottsförening och som gör andra saker på sin fritid.

Om du ger oss ditt medgivande genom att skriva under den blankett vi skickat med innebär det att vi kommer att bestämma en tid och plats för intervju. Vi kommer inte att samla in personuppgifter och vi kommer att hitta på andra namn på de som blir intervjuade när vi sedan skriver och publicerar uppsatsen. Den som blir intervjuad har rätt att avbryta intervjun när den vill och är under intervjun fri att svara på så många eller så få frågor som den vill.

Vi hoppas att detta känns okej för dig/er och ser fram emot givande intervjuer med tjejerna!

Finns det frågor så kan vi nås på:

kajsa.karlberg@student.gih.se eller therese.lundberg@student.gih.se

Bilaga 3 Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien:

Var är tjejerna? - en kvalitativ studie kring varför unga kvinnor inte föreningsidrottar.

Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att Gymnastik och idrottshögskolan, GIH behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

.....

Målsmans underskrift

.....

Namnförtydligande

.....

Ort och datum

Kontakt:

Therese Lundberg

therese.lundberg@student.gih.se

Kajsa Karlberg

kajsa.karlberg@student.gih.se

Handledare:

Pia Lundquist Wanneberg, Högskolelektor

pia.lundquistwanneberg@gih.se

Bilaga 4 - Litteratursökning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur tonårstjejer (13 - 19 år) som för närvarande inte är aktiva i en idrottsförening ser på idrott och idrottande och vad de gör istället?

Våra frågeställningar är:

- Varför är inte tonårstjejer aktiva inom föreningsidrotten?
- Vilka faktorer påverkar viljan att delta i föreningsidrott?
- Hur upplever tonårstjejer idrottande?
- Finns det en önskan hos tonårstjejer om att delta i föreningsidrott i framtiden?
- Vilka fritidssysselsättningar har tonårstjejer som inte idrottar i förening?

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
flickor, tjejer, kvinnor, föreningsidrott, idrottsförening, fritid, fysisk aktivitet, sport, idrott	girls, women, adolescent, youth, non participants, leisure time, sport, physical activity, organized sports

Var och hur har du sökt?

Google scholar	“women and sports”
Web of science	“flickor och fysisk aktivitet”
Diva	“flickor och föreningsidrott”
Gih-biblioteket	“youth and social class”
libris.kb.se	“sport participation and adolescence”
	“participation in organized youth sport”
	“girls sport and social capital”
	“youth and sport and social capital”
	“föreningsidrott”

Kommentar

Det var svårt att hitta relevanta studier kring hur föreningsidrott påverkar ungdomars hälsa. Vi har bland annat använt oss av ett flertal avhandlingar som vi fått av vår första handledare, dessa ledde oss vidare till ytterligare litteratur som var relaterade till ämnet.